

Степанов Євгеній

студент

Сидорович Олександр

к.і.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

САМОВИХОВАННЯ СТУДЕНТА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Сучасну ситуацію професійної підготовки фахівця у вищих навчальних закладах і розвитку особистості студента можна охарактеризувати як перебудову свідомості й особистісного самопізнання, формування спрямованості на успішну професійну діяльність, пошук нових шляхів самореалізації та самоствердження.

У таких умовах актуальною стає проблема професійного самовиховання, оскільки саме воно дозволяє формувати риси та якості, що зумовлюють здійснення успішної професійної діяльності, забезпечує процеси соціалізації та професійного становлення.

У останні десятиліття предметом особливої уваги вітчизняної та зарубіжної психології і педагогіки стало питання розвитку особистості у процесі професійного навчання й виховання. Важливе місце в цьому процесі посідає період навчання у вищому навчальному закладі. Можливості освіти у впливі на особистісний саморозвиток суб'єктів навчання дуже значні. Проте ці потенціали так і можуть залишитися невикористаними, якщо не буде спеціального педагогічного забезпечення їх реалізації. Тому практика освіти сьогодні потребує обґрунтування і реалізації найбільш плідних концептуальних підходів до забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх спеціалістів, до яких, безсумнівно, належить гуманізація педагогічного процесу як основа для активізації його впливу на особистісний розвиток і саморозвиток суб'єктів. Мета навчання та виховання у вищій школі - допомогти майбутньому фахівцеві знайти місце в житті, побачити власну самоцінність, своє призначення, стимулювати прагнення до самовдосконалення. Є необхідним також свідоме й емоційне схвалення вибраної професії, що дає вище задоволення і становить сенс і щастя його життя; розуміння творчої природи професійної діяльності, що потребує величезних нервово-психічних витрат, постійної роботи над собою. Такий підхід у процесі навчання допомагає майбутньому фахівцеві у самоорганізації і самоствердженні, у пошуках чинників для постійного власного особистісного зростання, у створенні умов для активного пошуку не тільки сенсу свого життя, але й особистісного сенсу професійної діяльності.

Отже, за сучасних умов велика увага приділяється професійному успіху як важливій умові життєвої успішності.

Напрям 3

«Досвід застосування та перспективи впровадження інновацій у вищій школі»

Відомо, що професійний розвиток є невіддільним від особистісного, оскільки кожний із них заснований на принципі саморозвитку і творчої самореалізації.

Внутрішній світ людини характеризується необмеженими психічними можливостями, які вона використовує впродовж життя. У нових історичних умовах виникає необхідність у наукових пошуках, спрямованих на формування особистості, що усвідомлює свої можливості, прагне до самоосвіти, самовдосконалення, максимальної самореалізації, до досягнення щастя й успіху як у житті, так і в професійній діяльності. Методологічна особливість такого підходу - це постійна цілеспрямована робота над самим собою.

Самовиховання передбачає:

- аналіз власної особистості за допомогою самостереження, порівняння себе з іншими, ідеалом; самооцінка, виділення своїх якостей, які необхідно розвивати й удосконалювати; визначення того, що необхідно в собі подолати; ухвалення рішення про роботу над собою;
- постановка мети і розробка програми діяльності - визначення того, що, коли і як належить зробити, щоб удосконалювати одні й усувати інші якості, досягати намічених цілей і поставлених перед собою завдань;
- власне діяльність - навчальна, трудова, професійна, пізнавальна, естетична, фізична - з досягнення поставлених завдань, здійснювана за допомогою вольового зусилля над собою;
- саморегуляція цієї діяльності, що передбачає самоконтроль, самоаналіз, самооцінку її перебігу й результатів, а за необхідністю і коректування - уточнення цілей і завдань, пошук оптимальних засобів і способів самозміни.

Самовиховання значною мірою впливає на адекватність самооцінки - складне особистісне утворення, що належить до фундаментальних властивостей особистості. У ній відбивається те, що людина пізнає про себе від інших, усвідомлення своїх дій і особистісних якостей. Самооцінка пов'язана з однією із центральних потреб людини - потребою у самоствердженні, яке визначається ставленням реальних досягнень до того, на що вона претендує, які цілі перед собою ставить. У своїй практичній діяльності людина прагне до досягнення таких результатів, які узгоджуються з її самооцінкою, сприяють її укріпленню, нормалізації. Суттєві зміни у самооцінці з'являються тільки тоді, коли досягнення пов'язуються суб'єктом діяльності з наявністю або відсутністю у нього необхідних здібностей. Завдяки включенню самооцінки до структури мотивації діяльності особистість постійно співвідносить свої можливості, психічні ресурси з цілями і засобами діяльності

У людини існує декілька образів "Я", що змінюють один одного. Уявлення індивіда про себе в поточний момент, у момент самого переживання визначається як "Я-реальне". Крім того, у людини існує уява про те, якою вона повинна бути, щоби відповідати власним уявленням про ідеал, так зване "Я-ідеальне".

**Міжнародна науково-практична конференція
«Виклики соціально-орієнтованої економіки в євроінтеграційних умовах»**

Співвідношення між “Я-реальним” та “Я- ідеальним” і характеризує адекватність уявлень людини про себе, яка знаходить своє відбиття у самооцінці. Людина може оцінювати себе адекватно й неадекватно (завищувати або занижувати свої успіхи, досягнення). Самооцінка може бути високою і низькою, розрізнятися за ступенем сталості, самостійності, критичності.

Психологічні дослідження переконливо доводять, що особливості самооцінки впливають і на емоційний стан, і на ступінь задоволеності своєю роботою, навчанням, життям, і на відносини з оточенням. Разом із тим сама самооцінка також залежить від багатьох чинників. Становлення особистості індивіда і її окремих структурних компонентів, зокрема самооцінки як складника образу “Я”, не може розглядатись у відриві від суспільства, в якому він живе, від відносин, в які він включається. Таким чином, самооцінка як найважливіший компонент цілісної самосвідомості особистості виступає необхідною умовою гармонійних відносин людини як самої із собою, так і з іншими людьми, з якими вона вступає у спілкування і взаємодію. Адекватна самооцінка корелює з позитивним ставленням до інших людей, а також здатністю до саморозкриття і самовизначення.

Отже, професійне самовиховання – це систематична і свідома діяльність студентів, спрямована на набуття бажаних якостей і позитивних рис, сили волі і характеру, усунення негативних (шкідливих) звичок. Способом професійного самовиховання є управління своїми відчуттями, думками, поведінкою, а результатом є самовдосконалення. Потреба в такій роботі виникає в навчальній діяльності, коли досягнуто певний рівень самопізнання, вироблено здатність до самоаналізу і самооцінки, коли усвідомлюється необхідність відповідності особистісних якостей поставленій перед собою меті й досягненню бажаного результату.

Отже, у процесі формування спрямованості на успішну професійну діяльність студент, відповідно до обраної мети, розвиває в собі професійні й особистісні здібності й характеристики, увільняючись від звичок і якостей, що заважають самореалізації. Для цього необхідно знання про самого себе, яке можна отримати за допомогою усвідомлення Я-концепції. Вона може стати основою не тільки для діагностики й усвідомлення якостей студентів, але й програмою для самовиховання і самовдосконалення. Тому важливим є залучення викладачів, психологів і психологічного знання для надання практичної допомоги студентам у самовихованні.

Список використаних джерел

1. Грень Л. М. Роль самооцінки у формуванні професійної самосвідомості студентів / Л. М. Грень // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики

Напря́м 3

«Досвід застосування та перспективи впровадження інновацій у вищій школі»

навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. праць. - К., Вінниця: 2008. - Вип. 19. - С. 281-285.

2. Грень Л.М. Я-концепція - методологічна основа саморозвитку та самовдосконалення студентів у педагогічному процесі / Л. Н. Грень // Психологія і педагогіка професійної освіти. - Львів: 2008. - № 3.- С. 191–199.

3. Кочетов А. И. Як займатись саморозвитком / А. И. Кочетов. - Мінськ, 1991. - 360 с.

4. Кули Ч. Природа людини та самопорядок / Ч. Кули; пер. с англ. - М.: Идея-Пресс, 2000. - 309 с.

5. Осипов П. Н. Стимулювання самовиховання студентів / П. Н. Осипов. - Казань: Карпол, 1997. - С. 82-110.

6. Рувинский Л. И. Теорія самовиховання / Л. И. Рувинский. - М.,1973. - 270 с.